

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**Методичні рекомендації
до проходження навчальної практики зі
спеціальності для здобувачів 2 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

**Біла Церква
2021 р.**

УДК 336:378.22.147.091.33-027.22(072)

Розглянуто й рекомендовано до друку
й практичного використання
науково-методичною комісією БНАУ
(Протокол № 9 від 26.07.2021 р.)

Укладачі: **Варченко О.М., Артимонова І.В., Драган О.О., Герасименко І.О., Зубченко В.В., Ткаченко К.В., Крисанов Д.Ф.**

Методичні рекомендації до проходження навчальної практики зі спеціальності здобувачів 2 курсу спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» складено на основі навчального плану, освітньо-професійної програми, стандарту вищої освіти для підготовки бакалаврів у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Методичні рекомендації до проходження навчальної практики зі спеціальності для здобувачів 2 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»/ Укладачі: Варченко О.М., Артимонова І.В., Драган О.О. та ін. Біла Церква, 2021. 27 с.

Рецензенти:

Батажок С.Г. – к. е. н, доцент кафедри економіки та економічної теорії;

Гаврик О.Ю. – к. е. н, доцент кафедри обліку і оподаткування.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.....	5
2. ПЕРЕЛІК ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПРОХОДЖЕННІ ПРАКТИКИ.....	6
3. МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ У СТРУКТУРІ ОПП.....	8
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.....	10
5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.....	20
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ.....	21
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	23
ДОДАТКИ.....	25

ВСТУП

Навчальна практика зі спеціальності є невід'ємною складовою навчального процесу та організовується для здобувачів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Навчальна практика зі спеціальності має на меті формування спеціальних знань і практичних навичок виконання завдань зі збору, обробки та аналізу фінансово-економічних даних з використанням комп'ютерної техніки, програмного забезпечення та наявних баз даних в Лабораторії інформаційно-аналітичного забезпечення досліджень в аграрній економіці, міждисциплінарному Центрі аграрних інновацій та підприємництва.

Набуваючи практичних знань, студенти здійснюють формування бази фінансово-економічних даних, аналіз фінансових систем конкретних фінансових і нефінансових організаціях, опановують економіко-статистичні методи обробки фінансово-економічної інформації, поглиблюють вміння щодо узагальнення висновків та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення окремих процесів на об'єктах дослідження.

Навчальна практика зі спеціальності призначена для здобуття практичних навичок дослідної роботи за обраним фахом. У даних методичних вказівках розглянуто загальні питання організації, проведення та підведення підсумків навчальної практики спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Метою проходження навчальної практики зі спеціальності є закріплення отриманих теоретичних знань та формування практичних умінь та навичок фахової діяльності; розвиток фахових компетентностей щодо розрахунково-економічної, аналітичної, дослідної діяльності; формування соціально-особистісних компетентностей, необхідних для майбутньої роботи в професійному середовищі.

Реалізація мети навчальної практики передбачає вирішення наступних завдань:

- первинне ознайомлення зі змістом та розміщенням основних джерел інформації про діяльність НБУ, Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби, казначейської служби України;
- закріплення навичок збору, систематизації, аналізу та оформлення даних, які характеризують стан та результати діяльності банківської системи, страхового ринку, фондового ринку, організацій учасників ринку цінних паперів, кредитних та не кредитних фінансових організацій, інших об'єктів практики;
- розвиток навичок збору даних для проведення розрахунку економічних показників діяльності;
- набуття вмінь обробки масивів фінансово-економічної інформації економіко-статистичними методами, їх аналіз, оцінка, інтерпретація одержаних результатів та обґрунтування висновків;
- розвиток вмінь підготовки інформаційних оглядів, аналітичних звітів;
- формування важливих фахових якостей, стійкого інтересу до фахової діяльності;

- набуття навичок щодо узагальнення висновків і результатів, одержаних у процесі проходження практики та їх публічної презентації;
- розвиток самостійного мислення та інтерпретації при оцінці результатів розрахунків;
- формування навичок роботи в команді та взаємодії у фаховому середовищі.

2. ПЕРЕЛІК ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПРОХОДЖЕННІ ПРАКТИКИ

Процес проходження навчальної практики зі спеціальності зорієнтований на формування наступних результатів навчання:

Результати навчання відповідно до ОПП спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	Фахові завдання, вирішення яких вимагає даний результат
ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.	4.1. Знати нормативно-правову базу, що регулює діяльність фінансових, кредитних, страхових, фондових посередників, їх взаємодію із клієнтами, державними органами регулювання, іншими учасниками фінансового ринку. 4.2. Знати складові процесу формування та розвитку банківської системи, фондового та страхового ринку. 4.3. Знати особливості сучасного стану ринку цінних паперів і фінансового ринку в цілому. 4.4. Знати структуру банківської системи, особливості функціонування її окремих елементів, операції та угоди комерційних банків та страхових компаній. 4.5. Знати основні положення державних програм стратегічного розвитку фондового і фінансового

	<p>ринку в напрямі реалізації принципів сталого розвитку.</p> <p>4.6. Знати джерела формування фінансів домогосподарств, у т.ч. сільських та особливостей їх розподілу.</p> <p>4.7. Уміти використовувати у практичній діяльності законодавчих та нормативних документів, які складають основу формування та функціонування фінансового ринку.</p>
<p>ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p>	<p>6.1. Уміти формувати систему показників із використанням економіко-статистичних методів обробки інформації.</p> <p>6.2. Знати та вміти практично використовувати статистичні показники для аналізу фінансових систем.</p>
<p>ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.</p>	<p>10.1. Знати джерела формування вторинної інформації щодо фінансово-економічної діяльності банків, страхових компаній, фондових посередників, бізнесових структур, у т.ч. агробізнесу.</p> <p>10.2. Мати навички до пошуку та формування масиву інформації, яка характеризує функціонування всіх ланок фінансової системи країни.</p> <p>10.3. Знати методи збирання первинної фінансово-економічної інформації про стан розвитку окремих фінансових систем.</p>
<p>ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p>	<p>14.1. Знати нормативно-правову базу, яка регламентує функціонування фінансових структур.</p> <p>14.2. Мати уявлення про структуру та організаційну побудову фінансової системи країни.</p> <p>14.3. Знати систему складових доходів та видатків місцевого та державного бюджету.</p> <p>14.4. Мати уяву про показники, які характеризують банківську та страхову діяльність, а також фінансову діяльність корпоративних структур.</p> <p>14.5. Знати особливості діяльності з виробництва продукції рослинництва та тваринництва, які впливають на фінансове її забезпечення.</p>
<p>ПР18. Демонструвати</p>	<p>18.1. Вміти узагальнювати одержані розрахунки та</p>

базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.	робити відповідні висновки. 18.2. Вміти робити висновки про розвиток фінансових систем на основі урахування наукових засад їх функціонування та сучасних тенденцій.
ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	19.2. Мати навички визначити вимоги законодавчих та нормативних актів у межах діяльності суб'єкта підприємництва та особливостей його господарювання, у т.ч. суб'єктів агробізнесу. 19.3. Мати навички щодо виконання індивідуальних та групових завдань, презентації, обговорення під керівництвом лідера. 19.4. Знати вимоги академічної доброчесності та додержуватися їх при виконанні індивідуальних та групових завдань. 19.5. Знати правила командної (групової роботи) під керівництвом лідера, проявляти повагу до думки інших, мати навички щодо її розвитку у власній думці, демонструвати вміння раціонального поєднання індивідуалізму та колективізму.

3. МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ У СТРУКТУРІ ОПП

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Вид практики – навчальна зі спеціальності; 2 курс, 4 семестр	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справи та страхування»
Форма контролю – залік	
Загальна кількість академічних годин – 90	
Розподіл годин:	Перший (бакалаврський)

аудиторних – 30; самостійної роботи студента – 30; виїздні заняття – 30	рівень вищої освіти
---	---------------------

Навчальна практика зі спеціальності проводиться на основі поєднання поглибленого вивчення теоретичної частини та формування практичних навичок щодо пошуку, збору та аналізу фінансово-економічної інформації про діяльність фінансових та нефінансових структур. За своїм змістом навчальна практика має сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти фахових вмінь та навичок ведення дослідно-аналітичної роботи.

Навчальна практика зі спеціальності базується на дисциплінах фахового циклу. З метою проходження практики здобувач повинен оволодіти загальними і спеціальними фаховими компетентностями, які формуються впродовж навчання на 2 курсі.

Навчальна практика зі спеціальності проводиться у різних формах:

- аудиторна, з використанням комп'ютерної техніки в міждисциплінарному Центрі аграрних інновацій та підприємництва;
- виїздні заняття на базі фінансових та нефінансових структур м. Білої Церкви та Київської області.

Навчальна практика зі спеціальності відповідно до графіку навчального процесу проводиться для здобувачів 2-го курсу на протязі трьох тижнів.

Порядок проведення навчальної практики визначається кафедрою фінансів, банківської справи та страхування із урахуванням побажань здобувачів щодо вибору об'єктів її проходження (фінансово-кредитні установи, фінансові відділи корпоративних структур).

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Організація навчальної практики здійснюється згідно з «Положенням про організацію освітнього процесу у БНАУ» та методичних рекомендацій щодо її проведення. Навчальна практика проводиться у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Організація й навчально-методичне керівництво практикою здобувачів здійснюється кафедрою фінансів, банківської справи та страхування у навчальних аудиторіях під керівництвом викладачів кафедри. Загальний контроль за організацією навчальної практики зі спеціальності здійснює завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Обов'язки керівника практики:

- ✓ здійснює загальну організацію практики, тобто розробляє організаційні заходи, що забезпечують її підготовку та проведення;
- ✓ здійснює контроль за проходженням практики студентів;
- ✓ розробляє робочу програму, методичні рекомендації до проведення навчальної практики;
- ✓ забезпечує якість проходження практики згідно з затвердженою програмою;
- ✓ забезпечує комунікацію зі студентами з приводу формування звітності з проходження практики;
- ✓ контролює забезпечення безпечних умов для проходження практики здобувачами, проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки, а також самозахисту в умовах пандемії;
- ✓ бере участь у роботі комісії із захисту звітів здобувачів з навчальної практики зі спеціальності.

Здобувачі освіти у період проходження навчальної практики повинні:

- ✓ виконувати завдання, передбачені програмою практики та планом-графіком проходження практики;
- ✓ вивчити та суворо дотримуватись правил охорони праці та санітарних вимог в умовах пандемії;
- ✓ дотримуватись календарного плану проходження навчальної практики;
- ✓ надати керівнику практики письмовий звіт про виконання усіх завдань та захистити звіт з навчальної практики відповідно встановлених термінів.

Структуру та зміст практики наведено нижче в розрахунку на 5 денний робочий тиждень (табл. 1).

Таблиця 1.

Структура та зміст навчальної практики зі спеціальності

№ з/п	Етапи практики	Види робіт	Кількість годин
1	Організаційно-підготовчий	1. Затвердження об'єкта вивчення, оформлення завдань та презентація щодо етапів практики та вимог до оформлення звіту. 2. Ознайомлення із прикладами виконаних робіт за темами практики. 3. Одержання завдання від керівника практики.	4
2	Аналітичний	1. Ознайомлення зі структурою та змістом нормативно-правових документів, які регулюють відповідні види фінансової діяльності (банківської	6

		системи, страхового ринку, фінансового ринку, організацій учасників ринку цінних паперів, кредитних та не кредитних фінансових організацій, інших об'єктів).	
		2. Ознайомлення із основними джерелами інформації про стан фінансового сектору на національному та регіональному рівнях.	6
		3. Збір, аналіз та формування інформації про стан фінансових секторів банківської системи, страхового ринку, організацій учасників ринку цінних паперів, кредитних та не кредитних фінансових організацій, інших об'єктів).	12
		4. Визначення основних джерел інформації, які містять фінансову звітність корпоративних структур, в тому числі агробізнесу, сільських територій.	8
		5. Узагальнення економіко-статистичних методів обробки фінансово-економічних даних та розрахунків статистичних коефіцієнтів.	10
		6. Обробка та аналіз одержаних результатів розрахунку. Вивчення	6

		основних методів, способів і засобів одержання, зберігання інформації, вміння використовувати для вирішення комунікативних задач сучасні технічні засоби та інформаційні технології із використанням традиційних джерел економіко-фінансової інформації, а також баз знань та інформації в глобальних мережах.	
		7. Проміжні консультації із керівником практики.	4
3	Виїзdnі заняття	Проведення тематичних занять спеціалістами фінансових та нефінансових структур м. Білої Церкви та регіону за визначеним графіком.	30
4	Звітний	Оформлення виконаних завдань навчальної практики та захист звіту.	4
Всього			90

Кожен здобувач під час проходження навчальної практики зі спеціальності повинен самостійно виконати три завдання на вибір.

З урахуванням реалізованих кафедрою траєкторій навчання всі завдання для студентів діляться на групи:

1. Аналіз нормативно-правової бази, що регулює фінансові та грошово-кредитні відносини;

2. Аналіз стану та тенденцій розвитку банківського сектора в національній економіці;

3. Аналіз стану фінансового ринку та його окремих сегментів в Україні;

4. Аналіз діяльності окремої організації – професійного учасника ринку цінних паперів;

5. Аналіз діяльності окремої кредитної організації (банку, ломбарда, кредитної спілки і т.д.);

6. Аналіз стану страхового сектора в Україні та регіоні;

7. Аналіз діяльності страхової організації.

Вибір змісту і специфіки виконання кожного завдання здійснюється за бажанням здобувача. Зміст завдань формулюється однаково для всіх здобувачів, проте, досліджувані об'єкти у всіх є різні.

При виконанні *першого завдання* здобувач повинен, вивчивши, вказаний йому законодавчий або нормативний документ в області банківської, страхової чи іншої фінансово-кредитної діяльності, коротко викласти його структуру і зміст. При цьому слід звернути увагу на:

- сферу застосування даного документа;
- перелік видів діяльності та операцій, які підпадають під регулювання;
- важливість регулюючих норм з точки зору контролю над ризиками відповідного виду діяльності на фінансовому ринку, забезпечення стабільності фінансової системи і фінансового ринку, захисту інтересів його учасників;
- можливі наслідки невиконання містяться в документі норм, правил, алгоритмів і приписів.

Також слід визначити необхідність і обґрунтованість застосування даного документа в сучасних умовах, проаналізувати методи, прийоми і інструменти, що забезпечують виконання регламентуючих норм і вимог, і зробити висновки про значущість даного документа в системі фінансового регулювання.

Виконання *другого завдання* передбачає проведення аналізу розвитку і сучасного стану банківського сектора (регіон визначається керівником). Для проведення аналізу використовуються різні інформаційні джерела, починаючи від офіційних сайтів НБУ та окремих банківських структур до статистичної інформації, яка формується на національному рівні та досліджуваних об'єктів.

У процесі виконання даного завдання необхідно проаналізувати такі показники, як:

- загальна кількість кредитних організацій в регіоні, динаміка кількості нових банків, а також банків, що позбулися ліцензії;
- частка «місцевих» банків в регіоні;
- структура банків з точки зору організаційно-правових форм і належності капіталу (банки з державною участю, приватні банки, банки із участю іноземного капіталу);
- структура банків за обсягом активів *крупні, середні, дрібні);
- загальний обсяг активів, власних коштів та зобов'язань кредитних організацій регіону;
- обсяг вкладів фізичних осіб, їх динаміка;
- обсяг позичкової заборгованості, в тому числі простроченої, її динаміка;
- розподіл кредитних організацій по регіону, кількість банків (філій, відділень) на 1000 жителів.

За результатами аналізу необхідно зробити висновок про рівень розвитку банківського сектора в відповідному регіоні. Інформація, необхідна для виконання даного завдання міститься в бюлетні НБУ.

Вибравши *третьє завдання*, здобувач повинен його виконати на підставі аналізу статистичної та аналітичної інформації (використовуючи «Огляд фінансового ринку», аналітичний огляд «Небанківські фінансові посередники», «Стан внутрішнього фінансового ринку») скласти картину

кількісної та якісної трансформації і розвитку фінансового ринку України за останні 3 роки.

У процесі виконання даного завдання необхідно проаналізувати такі показники, як:

- капіталізація фінансового ринку;
- обсяги окремих сегментів фінансового ринку (в тому числі ринок цінних паперів, ринок дорогоцінних металів, валютний ринок, ринок похідних фінансових інструментів, грошовий ринок та ін.)
- обсяг кожного сегмента ринку цінних паперів за вартістю (номіналом), а також кількості обертаються на ньому цінних паперів;
- прибутковість різних випусків цінних паперів, а також інших інструментів фінансового ринку;
- розмір активів організацій – учасників фінансового ринку, а також їх кількість.

Здобувачам рекомендується по можливості порівняти дані показники з аналогічними показниками в інших країнах. За результатами критичного аналізу необхідно зробити висновок про стан фінансового ринку в Україні (або в окремому її регіоні), про існуючі проблеми його розвитку, наявності досягнень та ін.

В рамках *четвертого завдання* здобувач повинен провести аналіз діяльності певної організації – професійного учасника ринку цінних паперів, використавши для цього такі показники, як:

- обсяг і динаміка активів, власних коштів, зобов'язань в цілому і по основних елементах;
- обсяг і динаміка прибутку, основних видів доходів і витрат;
- кількість філій (дочірніх структур), кількість співробітників;
- кількість клієнтів (укладених договорів).

Здобувач повинен охарактеризувати аналізовану організацію з точки зору її місця на фінансовому ринку, особливостей операцій, здійснюваних

нею, місії, функцій в економіці, відмінностей від інших фінансових і кредитних організацій.

Основним джерелом інформації про діяльність організації – професійного учасника ринку цінних паперів є офіційний сайт, а також звітність, представлена на сайті організації або в інших аналітичних джерелах.

За результатами аналізу необхідно зробити висновок про ефективність діяльності організації – професійного учасника ринку цінних паперів.

В рамках *п'ятого завдання* здобувач повинен провести аналіз діяльності кредитної організації (банку), використавши для цього наступні показники:

- обсяг та динаміка активів, власних коштів, зобов'язань в цілому і за основними елементами;
- обсяг та динаміка прибутку, основних видів доходів і витрат банку;
- кількість філій (дочірніх структур), відділень, додаткових офісів, кількість банкоматів / терміналів, кількість співробітників банку;
- економічні нормативи та вимоги Базеля III;
- кількість банків-кореспондентів;
- кількість клієнтів, структура (фізичні особи / юридичні особи), їх динаміка.

Також необхідно звернути увагу на організаційно-правову форму банку, склад акціонерів, види ліцензій банку.

При аналізі діяльності банку слід враховувати його місію і завдання, стратегію розвитку, різноманітність пропонованих продуктів і послуг, в тому числі за сегментами банківського ринку, специфічні особливості діяльності і розвитку, методи, що використовуються для просування продуктів і послуг, ефективність реклами.

Основним джерелом інформації про діяльність комерційного банку є офіційний сайт цього банку; інформаційні відомості; звітність, що представлена на сайті банку, на сайті НБУ або в інших джерелах.

За результатами аналізу необхідно зробити висновок про ефективність діяльності банку і його конкурентні позиції на ринку банківських послуг.

Виконання *шостого завдання* передбачає проведення аналізу розвитку і сучасного стану страхового сектора країни та в регіональному аспекті. Для проведення аналізу використовуються наступні інформаційні джерела: періодичні фахові видання; інтернет-ресурси.

У процесі виконання даного завдання необхідно проаналізувати такі показники, як:

- динаміка загальної кількості суб'єктів страхової справи в регіоні, а також страхових організацій, що позбулися ліцензії;
- частка «місцевих» страхових організацій в регіоні;
- структура страхової організації з точки зору організаційно-правових форм і належності капіталу (страхові організації з державною участю, приватні страхові організації, страхові організації з участю іноземного капіталу);
- структура страхових організацій за обсягом активів (великі, середні дрібні);
- загальний обсяг активів, власних коштів і зобов'язань страхових організацій регіону;
- розподіл суб'єктів страхової справи по регіону, кількість страхових організацій (філій, відділень) на 1000 жителів.

За результатами аналізу необхідно зробити висновок про ступінь розвитку страхового сектора в відповідному регіоні.

В рамках *сьомого завдання* здобувач повинен провести аналіз діяльності певної страхової організації, використавши для цього такі показники, як:

- обсяг і динаміка активів, власних коштів, зобов'язань – в цілому і за основними елементами;
- обсяг і динаміка прибутку, основних видів доходів і витрат страхової організації;
- кількість філій (дочірніх структур), відділень, додаткових офісів, кількість співробітників страхової організації;
- кількість клієнтів, структура (фізичні особи / юридичні особи), динаміка.

Також необхідно звернути увагу на організаційно-правову форму страхової організації, склад акціонерів, види ліцензій страховика.

При аналізі діяльності страхової організації слід враховувати її місію та завдання, стратегію розвитку, різноманітність пропонованих страхових продуктів і послуг, в тому числі за сегментами страхового ринку, специфічні особливості діяльності і розвитку, що використовуються методи просування продуктів і послуг, ефективність реклами.

Основним джерелом інформації про діяльність страхової організації є її офіційний сайт, сайт органів страхового нагляду чи інші джерела.

За результатами аналізу необхідно зробити висновок про ефективність діяльності страхової організації, її конкурентні позиції на ринку страхових послуг.

У відповідях на завдання 2,3,4,5,6,7 слід використовувати ілюстративний матеріал: таблиці, графіки, діаграми і т.д., складені здобувачем самостійно. У процесі підготовки здобувачем відповідей на завдання передбачається консультування з керівником у визначеному порядку.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Формою контролю за результатами даної навчальної практики є залік. Для отримання заліку здобувач повинен захистити результати проходження практики перед керівником, членами комісії та студентами.

Для проведення захисту призначається час, в який здобувач повинен з'явитися і представити результати звіту. Для захисту звіту здобувач готує короткий (5-7 хв.) виступ та презентацію, що ілюструє отримані результати.

Звіт з навчальної практики містить результати, отримані студентом при виконанні трьох завдань, затверджених керівником.

Звіт виконується в друкованому вигляді. Формат сторінки А4 (21x29,7), поля сторінки: верхнє і нижнє – 2,0 см., Ліве – 3,0 см, праве – 1,5 см. Шрифт Times New Roman, розмір шрифту – 14 пт., міжрядковий інтервал полуторний, вирівнювання по ширині, автоматична розстановка переносів, відстань основного тексту до колон цифр – 1,25 см.

Структура звіту:

1. Титульний лист;
2. Зміст;
3. Виклад першого завдання.
4. Результати другого завдання – дослідження сегмента фінансового ринку регіону.
5. Результати третього завдання – аналізу діяльності конкретної організації – учасника фінансового ринку.
6. Список використаних джерел.
7. Додатки (при наявності).

Обсяг звіту повинен складати до 20 сторінок без додатків. Звіт про навчальну практику зі спеціальності має бути набраний одним файлом у MS Word, тип файлу – (< >.doc).

Сторінки звіту нумерують арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж всього тексту звіту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки. Титульний аркуш враховують до загальної нумерації сторінок звіту. Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться. Приклад оформлення титульного аркушу наведений в додатку А.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Основним видом контролю практичної підготовки (навчальної практики) є підсумковий у формі заліку.

Підсумковий контроль включає: оцінку за оформлення результатів практики, оцінку засвоєння програми практики (захист звіту).

Розподіл балів здійснюється наступним чином:

1. Оцінка проходження практики (виконання програми практики) – 30 балів:

програму практики виконано в повному обсязі – 30 балів;

програму практики виконано частково з деякими зауваженнями – 15 балів;

програму практики не виконано – 0 балів.

2. Оцінка роботи здобувача вищої освіти на практиці – 30 балів:

поставлені завдання практики керівником виконані в повному обсязі без зауважень – 30 балів;

поставлені завдання практики керівником практики виконані частково з деякими зауваженнями – 15 балів;

поставлені завдання практики керівником практики не виконані – 0 балів.

3. Оцінка за оформлення звіту про проходження практики – 20 балів:
оформлення відповідно до вимог в повному обсязі – 20 балів;
оформлення зі значними зауваженнями – 10 балів;
не підготовлений та не оформлений звіт – 0 балів.

4. Оцінка засвоєння програми практики (захист звіту) – 20 балів:
звіт захищено з використанням мультимедійної техніки, на всі запитання комісії надані відповіді – 20 балів;

звіт захищено з паперовим презентаційним матеріалом, на відповіді комісії здобувач відповів частково – 10 балів;

звіт захищено без використання мультимедійної техніки та паперових ілюстрацій, відповіді на запитання не були надані – 0 балів.

Підсумкова оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних матеріалів з навчальної практики, що характеризують успішність та рівень знань здобувача вищої освіти.

Система оцінювання проходження навчальної практики за шкалою ECTS

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	Залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Методичні рекомендації по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів України. [Електронний ресурс]. – URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1619.ukr.html
3. Положення про організацію освітнього процесу в БНАУ. [Електронний ресурс]. – URL: http://education.btsau.edu.ua/sites/default/files/DOC/polog_organiz_osvit_proc_esu_2021.pdf
4. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, Наказ МОУ №93 від 08.04.1993. [Електронний ресурс]. – URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1619.ukr.html
5. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-ХІІ / Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
6. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» № 755-IV від 15.05.2003 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
7. Волохова І.С., Шикіна Н.А., Волкова О.Г. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / за заг. ред. Волохової І.С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.
8. Журавка О.С. Страхування: навчальний посібник / О.С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
9. Фінанси: підруч. / за наук. ред. П.І. Юхименка, С.В. Бойко. К.: Центр учбової літератури, 2018. 416 с.
10. Єріна А.М., Пальян З.О. Теорія статистики : підручник / А.М. Єріна, З.О. Пальян. Київ : Товариство «Знання», КОО, 2012. 455 с.
11. Карпенко Л. М. Статистика: навч. посіб. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 184 с.

Інтернет-ресурси

1. Головне управління статистики у Київській області. [Електронний ресурс]. – URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua>

2. Господарський кодекс України зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna1132-436-iv.html>
3. Статистичний збірник: «Бюджет України 2020». URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2 Budget of Ukraine 2020 \(for website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_(for_website).pdf)
4. Податковий кодекс України зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Сайт казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
6. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – URL: www.minfin.gov.ua
7. Державна фіскальна служба України. [Електронний ресурс] – URL: www.sfs.gov.ua
8. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.me.gov.ua>
9. Національний банк України [Електронний ресурс]. – URL: www.bank.gov.ua
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Інституційний Репозитарій Білоцерківського НАУ. [Електронний ресурс] – URL: www.rep.btsau.edu.ua

ДОДАТКИ

Зразок оформлення титульного аркуша звіту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗВІТ

про проходження навчальної практики зі спеціальності
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

_____ курсу _____ групи

Строки проходження практики _____

Керівник від університету _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові, підпис)

Допускається до захисту «_____» _____ 20____ р.

Захищено з оцінкою: національна шкала _____

кількість балів: _____ оцінка: ECTS _____

Дата захисту «_____» _____ 20____ р.

Члени комісії: _____
_____
_____

Біла Церква
20____

**Методичні рекомендації
до проходження навчальної практики зі
спеціальності для здобувачів 2 курсу першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

Укладачі: Варченко О.М.,
Артимонова І.В.,
Драган О.О.,
Герасименко І.О.,
Зубченко В.В.,
Ткаченко К.В.,
Крисанов Д.Ф.